

אסטרופיזיקה וקוסמולוגיה 2012/3 – תרגיל 10

1. ה comoving distance של פוטון שנפלט ב t_e ונצפה ב t הוא $u = \int_{t_e}^t \frac{dt'}{a(t')}$.
- א. הניחו התפשטות חזקתית $a \propto t^\alpha$ עבור $0 < \alpha < 1$ ו $(\Lambda = 0)$. הראו שקיים אופק, דהינו כאשר $t_e \rightarrow 0$, המרחק u שעבר הפוטון הוא פחות ממרחק מקסימלי סופי שנסמן כ $u_h(t)$.
- ב. רשמו ביטוי ל $r_h(t)$ עבור המקרים $k = 0, +1, -1$ (אפשר להשתמש בתוצאות ל $t(\eta)$ מתרגיל 10).
- ג. הניחו $k=0$ וחשבו את $u_h(t)$ ביקום נשלט חומר ונשלט קרינה ($\Lambda = 0$).
- ד. הראו שבשני המקרים $r_h \propto t$ (כפי שניתן לצפות מהאינטואיציה הנאיבית $r_h \propto ct$).
2. קרינת הרקע הקוסמית (CMB) היא קרינה תרמית וכמעט אחידה הממלאת את כל הייקום ושמקורה בריקומבינציה.
- א. הראו שספקטרום של גוף שחור בטמפרטורה T נשאר גוף שחור בעקבות התפשטות הייקום ומצאו את הטמפרטורה האפקטיבית כתלות במקדם ההתפשטות. (הנחיה – הסתכלו על התפלגות פלנק והראו שהיא נשמרת תחת טרנספורמציה שבה התדירות משתנה באופן לינארי).
- ב. השתמשו בכך שהטמפרטורה של קרינת הרקע היום היא $2.725 \text{ } ^\circ\text{K}$, ומצאו את הצפיפות המספרית של הפוטונים כיום.
- רמז:** $\int \frac{x^2}{e^x - 1} dx \cong 2.404$ ש בכך ש
- ג. ממדידות של דויטריום ניתן להסיק כי היחס בין מספר הבריונים לפוטונים הוא: $\eta = 5.5 * 10^{-10}$. מהי הצפיפות המספרית של הבריונים היום?
- ד. בהנחה שערכו של קבוע האבל היום הוא $H_0 = 70 \frac{\text{km}}{\text{sec Mpc}}$ מצאו את Ω_b (b מסמן כאן בריונים).
3. העומק האופטי של היקום לפוטון שנפלט ב t_e ונצפה ב t הוא: $\tau = \int_{t_e}^t n(t) \sigma_T c dt'$ כאשר
- א. $\sigma_T = 6.6 * 10^{-24} \text{ cm}^2$ ו $n(t)$ צפיפות הפוטונים בזמן t .
- ב. חשבו את $\frac{dt}{dz}$ עבור מודל קוסמולוגי המכיל רק חומר בריוני מיון.
- ג. חשבו את $n(z)$ עבור אותו המודל והציגו את התוצאה באמצעות הצפיפות הקריטית.
- ד. השתמשו בשני הסעיפים הקודמים על מנת לקבל ש: $\tau(z) = \frac{\rho_c \Omega_0 \sigma_T c}{m_p H_0} \int_0^z \frac{1+z}{\sqrt{1+\Omega_0 z}} dz$.
- ה. מצאו (נומריית) את ההסחה z עבורה $\tau(z) = 1$ כאשר $\Omega_0 = 1, H_0 = 70 \frac{\text{km}}{\text{sec Mpc}}$.
4. מצאו את המסה הכלואה בכדור שרדיוסו הוא האופק עבור מודל קוסמולוגי עם: $\Omega_m = 0.3, \Omega_\Lambda = 0.7$ ו $H_0 = 70 \frac{\text{km}}{\text{sec Mpc}}$ עבור המקרים הבאים:
- א. $t = 1.37 * 10^{10} \text{ years}$
- ב. $t = 377,000 \text{ years}$ (recombination)
- ג. $t = 3 \text{ minutes}$ (nucleosynthesis)